

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DOK2-411-6/06/ET/WO

Warszawa, dn. 21 grudnia 2012 r.

DECYZJA nr DOK –6/2012

Na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (tekst jednolity: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w związku z art. 80 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (tekst jednolity: Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.), w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. nr 50, poz. 331 z późn. zm), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **umarza postępowanie antymonopolowe** wszczęte w dniu 28 grudnia 2006 r. z wniosku Ogólnopolskiego Związku Technik Medialnych z siedzibą w Łodzi w związku z podejrzeniem nadużywania przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS z siedzibą w Warszawie pozycji dominującej na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, poprzez:

- 1) narzucanie nieuczciwych, rażąco wygórowanych opłat, uciążliwych warunków umów licencyjnych, na których ustalenie Wnioskodawca nie miał żadnego wpływu, a które przynoszą Stowarzyszeniu Autorów ZAiKS nieuzasadnione korzyści, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i art. 2 pkt 1 i 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (tekst jednolity: Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.),
- 2) stosowanie groźby bezprawnej polegającej na zapowiedzi wypowiedzenia członkom Ogólnopolskiego Związku Technik Medialnych umów licencyjnych w przypadku odmowy akceptacji narzuconych przez Stowarzyszeniu Autorów ZAIKS uciążliwych warunków umów, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (tekst jednolity: Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.).

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 10 sierpnia 2006 r. (doreczonym w dniu 24 sierpnia 2006 r.) Ogólnopolski Związek Technik Medialnych z siedzibą w Łodzi (dalej także jako: OZTM lub Wnioskodawca)

zwrócił się do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes UOKiK, Prezes Urzędu lub organ antymonopolowy) z wnioskiem o wszczęcie postępowania antymonopolowego w sprawie praktyk Stowarzyszenia Autorów ZAiKS z siedzibą w Warszawie (dalej: ZAiKS), ograniczających konkurencję, polegających na nadużyciu pozycji dominującej, określonych w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 1) i 6) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005 r., nr 244, poz. 2080 ze zm.) (dalej: Ustawa, ustawa antymonopolowa lub ustawa *o ochronie konkurencji i konsumentów*), tj.

1. narzucaniu przez ZAiKS członkom OZTM nieuczciwych, rażąco wygórowanych opłat, uciążliwych warunków umów licencyjnych, na których ustalenie OZTM nie miał żadnego wpływu, a które przynoszą ZAiKS nieuzasadnione korzyści,
2. stosowaniu przez ZAiKS groźby bezprawnej polegającej na zapowiedzi wypowiedzenia członkom OZTM umów licencyjnych w przypadku odmowy akceptacji narzuconych przez ZAiKS uciążliwych warunków umów.

W uzasadnieniu powyższych zarzutów Wnioskodawca wskazał, iż ZAiKS zwrócił się do członków OZTM z oświadczeniem, iż z dniem 1 stycznia 2005 r. wprowadza nowy system licencjonowania wykorzystywania utworów w zakresie reemisji kablowej przedstawiając projekt umowy licencyjnej zawierającej zmodyfikowane warunki opłat za reemisję. Wnioskodawca wskazał jednocześnie, iż z pism kierowanych przez ZAiKS do członków OZTM jednoznacznie wynikało, iż zaproponowane warunki nie podlegają negocjacom.

W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu, pismem z dnia 27 grudnia 2006 r. OZTM doprecyzował złożony wniosek o wszczęcie postępowania antymonopolowego, wskazując, iż wniosek dotyczy następujących praktyk ograniczających konkurencję:

- praktyki nienazwanej – na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* – w postaci groźby bezprawnej polegającej na zapowiedzi wypowiedzenia członkom OZTM umów licencyjnych w przypadku odmowy akceptacji narzuconych przez ZAiKS uciążliwych warunków umów;
- praktyk nazwanych – na podstawie art. 8 ust. 2 pkt 1 i 6 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* – w drodze narzucania przez ZAiKS członkom OZTM nieuczciwych, rażąco wygórowanych opłat, uciążliwych warunków umów licencyjnych, na których ustalenie OZTM nie miał żadnego wpływu, a które przynoszą ZAiKS nieuzasadnione korzyści.

Mając powyższe na względzie, w dniu 28 grudnia 2006 r. Prezes UOKiK wszczął na wniosek OZTM postępowanie antymonopolowe przeciwko Stowarzyszeniu Autorów ZAiKS

z siedzibą w Warszawie (dalej: ZAiKS), w związku z podejrzeniem nadużywania pozycji dominującej na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi poprzez:

1. narzucanie nieuczciwych, rażąco wygórowanych opłat, uciążliwych warunków umów licencyjnych, na których ustalenie OZTM nie miał żadnego wpływu, a które przynoszą ZAiKS nieuzasadnione korzyści, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005 r., nr 244, poz. 2080 ze zm.) (dalej: *ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów*),
2. stosowanie groźby bezprawnej polegającej na zapowiedzi wypowiedzenia członkom OZTM umów licencyjnych w przypadku odmowy akceptacji narzuconych przez ZAiKS uciążliwych warunków umów, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*.

W odpowiedzi na wezwanie Prezesa UOKiK do ustosunkowania się do powyższych zarzutów oraz stanowiska Wnioskodawcy przedstawionego we wniosku o wszczęcie postępowania antymonopolowego, pismem z dnia 16 stycznia 2007 r. ZAiKS wniósł o:

- umorzenie postępowania w sprawie,

Alternatywnie, na wypadek kontynuowania postępowania o:

- wydanie decyzji o niestwierdzeniu stosowania praktyk ograniczających konkurencję.

W dniu 21 kwietnia 2007 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.), która zastąpiła dotychczas obowiązującą ustawę *o ochronie konkurencji i konsumentów*.

Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.), oraz wobec faktu, iż postępowanie antymonopolowe w niniejszej sprawie wszczęte zostało przed tą datą wejścia w życie ww. ustawy, postępowanie prowadzone było w dalszym ciągu na podstawie przepisów dotychczasowych, tj. przepisów Ustawy, której regulacja ma również zastosowanie do wydania przedmiotowej decyzji.

Postanowieniem z dnia 3 lipca 2008 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, na podstawie art. 97 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r., nr 98, poz. 1071) (dalej: k.p.a.) w związku z art. 80 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, zawiesił postępowanie antymonopolowe do czasu rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego przez Sąd Najwyższy.

Na przedmiotowe postanowienie Prezesa UOKiK, ZAiKS złożył w dniu 17 lipca 2008 r. zażalenie, w którym wniósł o uchylenie postanowienia zarzucając organowi antymonopolowemu:

1. naruszenie prawa procesowego, a to art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na zawieszeniu postępowania antymonopolowego pomimo braku istnienia jakichkolwiek przesłanek uzasadniających zawieszenie niniejszego postępowania,
2. naruszenie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a to art. 87 Konstytucji polegające na przyjęciu, iż orzeczenie Sądu wydane w jednej sprawie stanowi podstawę do wydania decyzji w innej sprawie,
3. naruszenie prawa procesowego, a to art. 12 k.p.a. w związku z art. 35 k.p.a. poprzez brak ich zastosowania w niniejszym postępowaniu, w szczególności poprzez wydanie postanowienia o zawieszeniu postępowania bez podstawy faktycznej oraz prawnej, uchylając się tym samym od wydania decyzji w sprawie, doprowadzając jednocześnie do przedłużenia się postępowania.

W wyniku rozpoznania powyższego zażalenia ZAiKS, postanowieniem z dnia 26 listopada 2008 r. Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uchylił zaskarżone postanowienie Prezesa UOKiK o zawieszeniu postępowania.

Pismem z dnia 21 listopada 2011 r. ZAiKS wniósł o umorzenie przedmiotowego postępowania z uwagi na jego bezprzedmiotowość wynikającą z braku kompetencji i właściwości Prezesa UOKiK do rozpatrzenia sprawy.

Pismem z dnia 19 grudnia 2011 r. Wnioskodawca wniósł o oddalenie powyższego wniosku ZAiKS.

Prezes UOKiK zawiadomił strony o zakończeniu zbierania dowodów i umożliwił stronom zapoznanie się z aktami sprawy i przedstawienie ostatecznego stanowiska.

W ramach postępowania antymonopolowego Prezes Urzędu ustalił, co następuje.

Strony postępowania:

Ogólnopolski Związek Technik Medialnych

Zgodnie z § 1 swojego statutu, OZTM jest związkiem stowarzyszeń i spółdzielni oraz innych osób prawnych, których przedmiotem działalności jest budowa i eksploatacja sieci medialnych lub podejmowanie przedsięwzięć wspomagających tego typu działalności. OZTM jest wpisany do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego pod

numerem KRS 0000144302. Stowarzyszenie to zrzesza indywidualnych oraz zorganizowanych w różne formy prawne przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie reemisji programów, tj. rozpowszechniania ich przez podmiot inny, niż pierwotnie nadający. Zgodnie z § 6 swojego statutu, celem OZTM jest między innymi reprezentacja interesów swoich członków oraz ochrona ich praw.

Stowarzyszenie Autorów ZAiKS

ZAiKS działa w formie stowarzyszenia i jest wpisany do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000037327. ZAiKS działa jako organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub pokrewnymi (dalej: OZZ) zgodnie z zezwoleniem udzielonym decyzją Ministra Kultury i Sztuki DP.041/Z/8/95 z dnia 1 lutego 1995 r., zmienioną decyzjami BP/WPA/041/Z/9/98 z 23 października 1998 r. i DP.WPA.024/98/03/mp z 28 lutego 2003 r. Stosownie do obwieszczenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 marca 2009 r. w sprawie ogłoszenia decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o udzieleniu i o cofnięciu zezwoleń na podjęcie działalności organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi (M.P. Nr 21, poz. 270) ZAiKS sprawuje zbiorowy zarząd m.in. prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych – na polach eksploatacji: (a) utrwalanie, b) zwielokrotnianie, (c) wprowadzanie do obrotu, (d) wprowadzanie do pamięci komputera, (e) publiczne wykonanie, (f) publiczne odtwarzanie, (g) wyświetlanie, (h) wystawianie, (i) użyczenie i najem, (j) nadanie za pomocą wizji lub fonii przewodowej albo bezprzewodowej przez stację naziemną, (k) nadanie za pośrednictwem satelity, (l) reemisja, (m) publiczne udostępnianie utworów w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Istotą działania ZAiKS jest licencjonowanie wykorzystywania utworów na różnych polach eksploatacji, inkasowanie tantiem autorskich i ich repartycja pomiędzy uprawnionych. Do zadań statutowych ZAiKS należą m.in. ochrona praw autorskich, przeciwdziałanie ich naruszeniom (w tym w dziedzinie fonografii), a także dochodzenie roszczeń. Stowarzyszenie Autorów ZAiKS realizuje ochronę praw twórców na płaszczyźnie cywilnoprawnej i karnoprawnej.

System ochrony praw autorskich:

W okresie, którego dotyczy przedmiotowe postępowanie antymonopolowe, w zakresie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i nadzoru nad działalnością organizacji zbiorowego zarządzania obowiązywały następujące regulacje.

Zgodnie z brzmieniem ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. *o prawie autorskim i prawach pokrewnych* obowiązującym do dnia 1 września 2006 r. kluczową rolę w zakresie ochrony tych praw odgrywał Minister Kultury. Zgodnie z treścią ww. ustawy do kompetencji Ministra Kultury należało sprawowanie nadzoru nad organizacjami zbiorowego zarządzania, prawami autorskimi lub pokrewnymi, udzielanie oraz cofanie zezwoleń organizacjom zbiorowego zarządzania do zarządzania i ochrony powierzonych im praw autorskich i praw pokrewnych. Minister kultury był także upoważniony do określania w drodze rozporządzenia szczegółowych zasad oraz wysokości pobieranych opłat na rzecz twórców, artystów wykonawców oraz producentów fonogramów i videogramów z tytułu sprzedaży urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów w zakresie własnego użytku osobistego.

Do kompetencji Ministra Kultury należało także powoływanie Komisji Prawa Autorskiego (dalej również: KPA) jako organu władzy publicznej właściwego w sprawach m.in. zatwierdzania lub odmowy zatwierdzenia przedstawionych przez organizacje zbiorowego zarządzania tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub artystycznych wykonań objętych zbiorowym zarządzaniem (art. 108 ust. 3 ustawy *o prawie autorskim i prawach pokrewnych*) oraz określenie szczegółowych zasad i trybu jej działania. Zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami ustawy *o prawie autorskim i prawach pokrewnych* Komisja Prawa Autorskiego składała się z 40 arbitrów – powołanych przez Ministra Kultury spośród kandydatów przedstawianych przez OZZ, stowarzyszenia twórców, artystów wykonawców, producentów, organizacje zrzeszające podmioty zajmujące się zawodowo korzystaniem z utworów oraz organizacje radiowe i telewizyjne (art. 108 ust. 1 i 2 ww. ustawy). Komisja w składzie 6 członków oraz przewodniczącego jako superarbitra, wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego z grona arbitrów, zatwierdzała lub odmawiała zatwierdzenia przedstawionych przez organizacje zbiorowego zarządzania tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub artystycznych wykonań objętych zbiorowym zarządzaniem (art. 108 ust. 3 ww. ustawy). Do postępowania przed KPA w powyższych sprawach miały odpowiednie zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, a od orzeczeń KPA wydanych w tym trybie służyło odwołanie do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 108 ust. 4 ww. ustawy).

W okresie od dnia 1 września 2006 r. do dnia 21 października 2010 r. w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. *o prawie autorskim i prawach pokrewnych* (Dz. U. z 1994 r. Nr 24, poz. 83 z późn. zm.) (dalej: uopaipp) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 stycznia 2006 r. sygn. SK 40/04, mocą którego przepis art. 108 ust. 3 uopaipp uznany został za niezgodny z art. 20, art. 22 w związku z art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji

Rzeczypospolitej Polskiej – brak było przepisów regulujących tryb zatwierdzania tabel wynagrodzeń stosowanych przez OZZ zarządzające prawami autorskimi.

Od dnia 21 października 2010 r., w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. *o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* (Dz. U. Nr 152, poz. 1016), tryb zatwierdzania tabel wynagrodzeń stosowanych przez OZZ jest na nowo uregulowany w art. 110¹ i n. ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. *o prawie autorskim i prawach pokrewnych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.) (dalej jako: Nuopaipp). Nowe uregulowania zostały przyjęte w związku z przywoływanym wyrokiem TK, w celu ustanowienie trybu i zasad zatwierdzania tabel wynagrodzeń zgodnego z Konstytucją RP. Zgodnie ze znowelizowaną ustawą sprawy o zatwierdzanie tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych rozpatrują zespoły Komisji Prawa Autorskiego w składzie pięcioosobowym. Zgodnie z przepisem art. 110¹² ust. 1 Nuopaipp, OZZ ma obowiązek przedłożenia Komisji Prawa Autorskiego do zatwierdzenia tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów m.in. w przypadkach, o których mowa w art. 21¹ ust. 1 Nuopaipp tj. z tytułu reemisji utworów w sieciach kablowych.

Na nowo został uregulowany tryb powoływania członków KPA. Komisja składa się obecnie z trzydziestu arbitrów powoływanych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 110² ust. 1 Nuopaipp). Kandydatów na arbitrów Komisji Prawa Autorskiego (dalej również jako: KPA), zgodnie z art. 110² ust. 3 Nuopaipp, przedstawiają:

- OZZ,
- stowarzyszenia twórców, artystów wykonawców i producentów,
- organizacje zrzeszające podmioty korzystające z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych,
- organizacje radiowe i telewizyjne.

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego powołuje do Komisji Prawa Autorskiego piętnastu arbitrów spośród kandydatów przedstawionych przez OZZ oraz stowarzyszenia twórców, artystów wykonawców i producentów, a także piętnastu arbitrów przedstawionych przez organizacje zrzeszające podmioty korzystające z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych oraz organizacje radiowe i telewizyjne.

Sprawy o zatwierdzanie tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych rozpatruje zespół orzekający Komisji Prawa Autorskiego w składzie pięcioosobowym.

Znowelizowana ustawa *o prawie autorskim i prawach pokrewnych* wprowadziła po stronie OZZ obowiązek przedstawiania KPA do zatwierdzenia tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych w przypadkach, o których mowa w art. 21 ust. 1 i

2¹, art. 21¹ ust. 1 i art. 70 ust. 2¹ Nuopaipp, oraz na polu eksploatacji odtwarzanie (art. 110¹² ust. 2 Nuopaipp) – pod rygorem cofnięcia OZZ przez Ministra Kultury zezwolenia na prowadzenie działalności określonej w ustawie (art. 104 ust. 5 pkt 3 Nuopaipp).

W terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku w sprawie przewodniczący Komisji Prawa Autorskiego wyznacza z listy arbitrów KPA do zespołu orzekającego KPA dwóch arbitrów przedstawionych do KPA przez OZZ oraz stowarzyszenia twórców, artystów wykonawców i producentów a także dwóch arbitrów wskazanych przez organizacje zrzeszające podmioty korzystające z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych oraz organizacje radiowe i telewizyjne. Arbitrzy KPA wyznaczeni w powyższy sposób wybierają przewodniczącego zespołu orzekającego z listy arbitrów KPA, bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej trzech arbitrów (art. 110¹¹ Nuopaipp).

Uczestnikami postępowania w sprawach o zatwierdzenie tabel wynagrodzeń są:

- wnioskodawca,
- inne organizacje zbiorowego zarządzania, które w udzielonym im zezwoleniu, o którym mowa w art. 104 ust. 2 pkt 2 Nuopaipp, mają wskazane pola eksploatacji, których dotyczą tabele wynagrodzeń, jeżeli złożą wniosek o udział w tym postępowaniu oraz
- organizacje zrzeszające podmioty korzystające z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych, których działalność obejmuje pola eksploatacji wynikające z tabel wynagrodzeń, jeżeli złożą wniosek o udział w tym postępowaniu (art. 110¹² Nuopaipp).

Ustawodawca określił kryteria, w oparciu o które wydawane są rozstrzygnięcia w przedmiocie zatwierdzenia tabel wynagrodzeń OZZ. Wydając orzeczenie, zespół orzekający KPA, zgodnie z art. 110¹³ ust. 5 Nuopaipp, bierze pod uwagę:

- kryteria określone w art. 110 Nuopaipp tj. wysokość wpływów osiąganych z korzystania z utworów i przedmiotów praw pokrewnych, a także charakter i zakres korzystania z tych utworów i przedmiotów praw pokrewnych,
- kwotę ogólnego obciążenia podmiotów korzystających z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych na rzecz wszystkich organizacji zbiorowego zarządzania z tytułu korzystania z praw autorskich i praw pokrewnych na danym polu eksploatacji,
- zebrany w sprawie materiał dowodowy,
- stanowiska uczestników postępowania,
- uzasadniony interes społeczny.

W wyniku przeprowadzonego postępowania zespół orzekający KPA zatwierdza albo odmawia zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń, w całości albo w części. W zakresie, w którym zespół odmówił zatwierdzenia proponowanej przez OZZ tabeli wynagrodzeń, przedstawia na piśmie

propozycje zmian w przedłożonej do zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń, wraz z ich uzasadnieniem (art. 110¹³ ust. 4 Nuopaipp).

Rozstrzygnięcie KPA staje się prawomocne pod warunkiem, że uczestnicy postępowania nie złożą do sądu wniosku o zatwierdzenie albo odmowę zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń, w całości albo w części (art. 110¹⁴ ust. 4 Nuopaipp). Każdy uczestnik niezadowolony z orzeczenia KPA może bowiem złożyć, w terminie 14 dni od dnia doręczenia mu orzeczenia z uzasadnieniem, wniosek o zatwierdzenie albo odmowę zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń, w całości albo w części, przez sąd (art. 110¹⁴ ust. 1 Nuopaipp). W razie złożenia takiego wniosku, orzeczenie KPA o zatwierdzeniu tabeli wynagrodzeń staje się prawomocne tylko w części, co do której nie złożono wniosku. Ponadto, w zakresie, w którym orzeczenie KPA odmawia zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń, prawomocne stają się zawarte w orzeczeniu propozycje zmian w przedłożonej do zatwierdzenia tabeli, w części co do której nie złożono ww. wniosku do sądu (art. 110¹⁴ ust. 4 Nuopaipp). Złożenie ww. wniosku powoduje utratę mocy orzeczenia KPA w całości albo w części, co do której wniosek został złożony (art. 110¹⁴ ust. 5 Nuopaipp).

Jeżeli – w wyniku złożenia przez uczestnika postępowania przed KPA ww. wniosku – w sprawie rozstrzyga sąd, może on orzec o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń, w całości albo w części, biorąc pod uwagę te same kryteria, w oparciu o które rozstrzyga KPA (art. 110²³ Nuopaipp).

Zgodnie z art. 110¹⁶ Nuopaipp postanowienia umowne określające wynagrodzenie mniej korzystne dla twórców oraz uprawnionych z tytułu praw pokrewnych, niż wynikałoby to z zatwierdzonych tabel wynagrodzeń, są nieważne, a ich miejsce zajmują odpowiednie postanowienia tych tabel.

Stawki obowiązujące w umowach przedstawianych przez ZAiKS członkom OZTM.

Jak wynika ze złożonego w niniejszej sprawie pismem z dnia 10 sierpnia 2006 r. wniosku o wszczęcie postępowania antymonopolowego oraz późniejszych pism OZTM, zarzuty stawiane w niniejszej sprawie ZAiKS dotyczą stawek wynagrodzeń autorskich za reemisję programów w sieciach kablowych zawartych w tabelach ZAiKS z lat 2004, 2005 oraz 2008. Wysokość przedmiotowych stawek obliczanych za jeden miesiąc, od jednego abonenta za każdy program telewizyjny, przedstawiała się następująco:

1. Tabela z roku 2004 (zatwierdzona decyzją zarządu ZAiKS w dniu 10 listopada 2004 r.):

Programy telewizyjne:

- program informacyjny – 0,0035 zł;

- program filmowy – 0,0078 zł;
- program ogólny – 0,0131 zł;
- program muzyczny – 0,0175 zł;

Program radiowy:

- 0,0061 zł.

2. Tabela z roku 2005 (zatwierdzona uchwałą zarządu ZAiKS w dniu 22 czerwca 2005 r.):

Programy telewizyjne:

- program informacyjny – 0,0049 zł;
- program filmowy – 0,0109 zł;
- program ogólny – 0,0183 zł;
- program muzyczny – 0,0245 zł;

Program radiowy:

- 0,0061 zł.

3. Tabela z roku 2005 (zatwierdzona uchwałą zarządu ZAiKS w dniu 22 czerwca 2005 r.):

Programy telewizyjne:

- program informacyjny – 0,0025 zł;
- program filmowy – 0,0055 zł;
- program ogólny – 0,01 zł;
- program muzyczny – 0,015 zł;

Program radiowy:

- 0,003 zł.

4. Tabela z roku 2008 (zatwierdzona uchwałą zarządu ZAiKS w dniu 28 lutego 2008 r.):

Programy telewizyjne:

- program informacyjny – 0,0049 zł;
- program filmowy – 0,0109 zł;
- program ogólny – 0,0183 zł;
- program muzyczny – 0,0245 zł;

Program radiowy:

- 0,0061 zł.

Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, powyżej wskazane stawki określone w tabeli z roku 2008 są stawkami aktualnie obowiązującymi z tytułu wynagrodzeń autorskich ZAiKS za reemisję utworów.

Stawki obowiązujące w umowach przedstawianych przez ZAiKS członkom OZTM.

Prezes Urzędu ustalił, iż w wykonaniu opisanego powyższej obowiązku określonego w art. 110¹² ust. 1 Nuopaipp, ZAiKS złożył wniosek do Komisji Prawa Autorskiego o zatwierdzenie tabeli stawek wynagrodzeń autorskich za reemisję utworów¹. Wysokość stawek wynagrodzenia autorskiego za reemisję utworów, obliczanych za jeden miesiąc, od jednego abonenta za każdy program telewizyjny, została określona w przedłożonej do zatwierdzenia tabeli następująco:

[informacje utajnione – pkt 1 załącznika]

Prezes UOKiK ustalił, iż postępowanie w sprawie zatwierdzenia ww. tabeli prowadzone było przed Komisją Prawa Autorskiego przy uczestnictwie następujących podmiotów:

1. Stowarzyszenie Autorów ZAiKS,
2. Stowarzyszenie Filmowców Polskich,
3. Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP,
4. Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego,
5. Polska Izba Komunikacji Elektronicznej,
6. Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan,
7. Związek Pracodawców Prywatnych Mediów,
8. Związek Artystów Scen Polskich ZASP,
9. Związek Telewizji Kablowych w Polsce Izba Gospodarcza,
10. Związek Pracodawców Mediów Publicznych,
11. Związek Producentów Audio Video ZPAV,
12. Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji,
13. Związek Pracodawców Mediów Elektronicznych i Telekomunikacji „Mediakom”,
14. Polska Izba Radiodyfuzji Cyfrowej,
15. Konwent Podmiotów Eksploatujących Utwory Chronione przez ZAiKS.

Postępowanie powyższe zostało umorzone postanowieniem z dnia 16 stycznia 2012 r.

¹ www.mkidn.gov.pl

Następnie, jak ustalił Prezes UOKiK², ZAiKS złożył kolejny wniosek o zatwierdzenie tabeli wynagrodzeń za korzystanie z utworów obejmujących stawki wynagrodzeń za reemisję utworów w sieciach kablowych. Wniosek ten został złożony przez ZAiKS wspólnie ze Stowarzyszeniem Filmowców Polskich z siedzibą w Warszawie oraz obejmuje zatwierdzenie wspólnej tabeli wynagrodzeń obydwu tych organizacji. Powyższy wniosek o zatwierdzenie wspólnej tabeli ZAiKS i SFP nie został jeszcze rozpatrzony.

W oparciu o powyżej ustalony stan faktyczny, Prezes UOKiK zważył, co następuje.

I. Przepisy będące podstawą prawną przeprowadzonego postępowania

Postępowanie w tej sprawie zostało wszczęte w sprawie nadużywania pozycji dominującej przez ZAiKS. Niniejsze postępowanie wszczęto na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.). W czasie trwania postępowania, tj. w dniu 21 kwietnia 2007 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.), zastępując poprzednio obowiązującą ustawę z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów*.

Na mocy art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* do postępowań wszczętych na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* i niezakończonych do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 16 lutego 2007 r., tj. do dnia 21 kwietnia 2007 r., stosuje się jednak przepisy dotychczasowe. Brzmienie art. 131 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* w sposób jednoznaczny wskazuje, że do zakończenia spraw będących w toku w dniu 21 kwietnia 2007 r., zarówno w aspekcie materialnoprawnym jak i procesowym, odnoszą się wyłącznie przepisy ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów*, a fakt zmiany przepisów w toku postępowania nie stanowi okoliczności wpływającej na przebieg postępowania, kwalifikację prawną zarzucanych czynów czy też ich ocenę. W konsekwencji podstawą prawną przeprowadzenia niniejszego postępowania oraz wydania decyzji administracyjnej są przepisy ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów*.

II. Interes publiczny

Należy wskazać, że dla wszczęcia przez Prezesa Urzędu postępowania antymonopolowego wymagane jest wykazania naruszenia interesu publicznego. Ustawa *o ochronie konkurencji*

² www.mkidn.gov.pl

i konsumentów należy do sfery prawa publicznego, a zgodnie z jej art. 1 ust. 1 Prezes Urzędu działając w interesie publicznym, chroni interesy przedsiębiorców i konsumentów. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego *publicznoprawny charakter ustawy powoduje, iż znajduje ona zastosowanie wówczas, gdy jest zagrożony lub naruszony interes publiczny, polegający na zapewnieniu właściwych warunków funkcjonowania rynku gospodarczego*³. Rynek taki funkcjonować może prawidłowo, gdy zapewniona jest możliwość powstania i rozwoju konkurencji. Jedynie w warunkach niezniekształconej konkurencji, przedsiębiorcy i konsumenci mają gwarancję realizacji konstytucyjnej wolności gospodarczej i ochrony swoich praw. Istotą konkurencji jest bowiem współzawodnictwo przedsiębiorców w celu uzyskania przewagi na rynku, pozwalającej na osiągnięcie maksymalnych korzyści ekonomicznych ze sprzedaży towarów i usług oraz maksymalne zaspokojenie potrzeb konsumentów przy jak najniższej cenie.

Podstawą do zastosowania przepisów ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* jest – jak wyżej wskazano - uprzednie stwierdzenie, że w danej sprawie doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. Zgodnie z orzeczeniem Sądu Antymonopolowego *interes publiczny w postępowaniu administracyjnym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. W każdej sprawie winien być ustalony i konkretyzowany. Organ administracji – Prezes Urzędu winien być w toku postępowania i przy wydawaniu decyzji rzecznikiem tego interesu, albowiem wynika to z jego zadań w strukturze administracji publicznej – art. 7 k.p.a. Publiczny znaczy dotyczący ogółu, dostrzeżony przez nieokreśloną z góry liczbę osób, a nie jednostki, czy też określoną grupę. A zatem podstawą do zastosowania przez Prezesa Urzędu przepisów ustawy antymonopolowej winno być uprzednie stwierdzenie, że został naruszony interes publicznoprawny, a nie wyłącznie interes prawny jednostki czy też grupy*⁴. Za zagrożenie lub naruszenie konkurencji w takim rozumieniu należy uznać, zdaniem Sądu, jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku gospodarczego, a więc gdy dotyczą konkurencji rozumianej nie jako sytuację pojedynczego przedsiębiorcy, lecz jako zjawisko charakteryzujące funkcjonowanie gospodarki. Ponadto, jak podkreślił Sąd Najwyższy w innym orzeczeniu⁵, ochrona konkurencji – jako cel wskazany organowi antymonopolowemu w ustawie – wymaga nie tylko reakcji na pokrzywdzenie jakiegokolwiek kontrahenta, ale również reakcji na *istnienie samego stanu realnego zagrożenia dla zasad swobodnej konkurencji. Stan takiego potencjalnego zagrożenia, jest bowiem oceniany z punktu widzenia interesu publicznego, jako stan niewłaściwy, a tym samym niedopuszczalny*. Sąd Najwyższy stwierdził również, iż *przy dokonywaniu oceny, czy doszło do naruszenia lub zagrożenia zasady wolnej konkurencji na rynku relevantnym, nie można poprzestać na zbadaniu sytuacji ewentualnego pokrzywdzenia bezpośrednich kontrahentów przedsiębiorcy dominującego na tym rynku. Potrzebne jest tu spojrzenie szersze,*

³ Wyrok SN z dnia 29 maja 2001 r. (I CKN 1217/98).

⁴ Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 4 lipca 2001 r. (XVII Ama 108/00).

⁵ Wyrok SN z dnia 24 lipca 2003r. (I CKN 496/01).

uwzględniające także to, w jaki sposób działania przedsiębiorstwa odbijają się na interesach członków spółdzielni (konsumentach), a nie tylko jej samej, jako bezpośredniego kontrahenta przedsiębiorstwa. Ten szerszy kontekst naruszenia interesów także członków spółdzielni, dotkniętych pośrednio działaniem powoda naruszają interes o charakterze ogólniejszym – publicznoprawnym. Oznacza to, iż przy ocenie przesłanki z art. 1 ust. 1 ustawy, powinna być uwzględniana szersza perspektywa: zarówno w odniesieniu do uczestników danego rynku, obejmująca różne szczeble obrotu (bezpośrednich i pośrednich odbiorców towarów i usług), jak i w odniesieniu do skutków danego działania – rzeczywistych, ale także i potencjalnych.

Zarzuty stawiane w niniejszej sprawie dotyczą działalności ZAiKS na rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, polegającej – zdaniem Wnioskodawcy – na narzucaniu operatorom telewizji kablowej nieuzasadnionej wysokości wynagrodzenia autorskiego za reemisję utworów, w tym stosowanie groźby bezprawnej polegającej na zapowiedzi wypowiedzenia członkom OZTM umów licencyjnych w przypadku odmowy akceptacji ww. wysokości wynagrodzenia autorskiego. Tego rodzaju działanie, jeśli jest stosowane przez przedsiębiorcę o pozycji dominującej na rynku właściwym, może – z uwagi na swój charakter – stanowić przejaw zakazanej eksploatacji uczestników rynku. Wobec tego Prezes UOKiK uznał wszczynając postępowanie antymonopolowe, z uwagi na ww. charakter działań ZAiKS skarżonych przez Wnioskodawcę, za zasadne uznanie, że w sprawie mogło mieć miejsce naruszenie interesu publicznego. Istniały zatem podstawy do wszczęcia i prowadzenia postępowania antymonopolowego w niniejszej sprawie.

III. Strony postępowania

Postępowanie antymonopolowe toczy się z udziałem osób mających przymiot strony. Zgodnie z art. 86 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* stroną postępowania jest każdy, kto wnosi o wydanie decyzji w sprawie praktyk ograniczających konkurencję lub wobec kogo zostało wszczęte postępowanie o stosowanie praktyk ograniczających konkurencję lub naruszenie innych przepisów ustawy.

Status strony w niniejszym postępowaniu posiada OZTM. W uzasadnieniu należy wskazać, że z wnioskiem o wszczęcie postępowania antymonopolowego przed Prezesem UOKiK w związku z podejrzeniem naruszenia przepisów Ustawy mógł, zgodnie z jej art. 84 ust. 1 pkt 1, wystąpić przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, którzy wykażą swój interes prawny. Zarazem należy stwierdzić, że Wnioskodawca, OZTM, który jest związkiem stowarzyszeń i spółdzielni oraz innych osób prawnych, których przedmiotem działalności jest budowa

i eksploatacja sieci medialnych lub podejmowanie przedsięwzięć wspomagających tego typu działalności, posiada status związkim przedsiębiorców w rozumieniu Ustawy. Zarazem, z uwagi na fakt, iż OZTM zrzesza indywidualnych oraz zorganizowanych w różne formy prawne przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie reemisji programów, co do których reemisji, zawrzeć należy stosowną umowę z organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, Wnioskodawca miał interes prawny w złożeniu wniosku w niniejszej sprawie.

Status strony ma również ZAiKS, któremu Wnioskodawca stawia zarzut naruszenia art. 8 Ustawy. Należy zauważyć, że ww. przepis formułuje zakaz nadużywania pozycji dominującej, którego adresatami są przedsiębiorcy. Jako organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, ZAiKS ma status przedsiębiorcy w rozumieniu Ustawy, a w konsekwencji posiada bierną legitymację do bycia stroną postępowania. W uzasadnieniu należy wskazać, że zgodnie z art. 4 pkt 1 Ustawy, pod pojęciem przedsiębiorcy należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807), a także: a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu⁶. Zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej, pod pojęciem przedsiębiorcy należy rozumieć osobę fizyczną, osobę prawną i jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonującą we własnym imieniu działalność gospodarczą (art. 4 ust. 1 ww. ustawy). Właściwa dla przedsiębiorcy działalność gospodarcza to zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (art. 2 ww. ustawy). ZAiKS działa w formie stowarzyszenia i jest wpisany do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000037327. ZAiKS ma zarazem status OZZ, a zgodnie z zezwoleniem Ministra Kultury i Sztuki sprawuje zbiorowy zarząd m.in. prawami autorskimi do utworów muzycznych i słowno-muzycznych – na polu eksploatacji: reemisja. Fakt prowadzenia tego rodzaju działalności oznacza, że ZAiKS ma status przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą (art. 4 pkt 1 *in initio* ustawy),

⁶ Przywoływana definicja przedsiębiorcy obejmuje też osobę fizyczną, posiadającą akcje lub udziały zapewniające jej co najmniej 25% głosów w organach co najmniej jednego przedsiębiorcy lub posiadającą kontrolę, w rozumieniu pkt 13, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 12 (art. 4 pkt 1 lit. c ustawy).

co zostało również jednoznacznie przesądzone w dotychczasowym orzecznictwie antymonopolowym⁷.

IV. Właściwość Prezesa UOKiK

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, jako organ administracji publicznej, zgodnie z art. 19 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) jest zobowiązany do przestrzegania z urzędu swojej właściwości rzeczowej i miejscowej. Wobec faktu, że niniejsza sprawa dotyczy praktyk ograniczających konkurencję, niezbędne było zarazem uwzględnienie, że zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* przepisów tej ustawy nie stosuje się do ograniczeń konkurencji dopuszczonych na podstawie odrębnych ustaw. Identyczną normę zawiera również art. 3 obecnie obowiązującej ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.).

Wobec powyższych okoliczności w przedmiotowym postępowaniu antymonopolowym Prezes UOKiK musiał rozstrzygnąć, czy do jego kompetencji należy wydanie merytorycznego orzeczenia w sprawie:

- 1) nadużywania przez ZAiKS pozycji dominującej na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi poprzez narzucanie nieuczciwych, rażąco wygórowanych opłat, uciążliwych warunków umów licencyjnych, na których ustalenie OZTM nie miał żadnego wpływu, a które przynoszą ZAiKS nieuzasadnione korzyści, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2005 r., nr 244, poz. 2080 ze zm.) (dalej: *ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów*);
- 2) nadużywania przez ZAiKS pozycji dominującej na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi poprzez stosowanie groźby bezprawnej polegającej na zapowiedzi wypowiedzenia członkom OZTM umów licencyjnych w przypadku odmowy akceptacji narzuconych przez ZAiKS uciążliwych warunków umów, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*.

W ramach powyższego, zważyć należało, iż – jak już zostało wskazane i omówione wyżej – w dniu 21 października 2010 r. weszła w życie nowelizacja uopaipp, na mocy której na nowo określono status i kompetencje KPA, nadając jej uprawnienie do zatwierdzania tabel wynagrodzeń autorskich przedstawianych przez OZZ. Zdaniem Prezesa UOKiK, wobec

⁷ Wyrok SN z dnia 6 grudnia 2007 r. (III SK 16/07).

przywrócenia przez wspomnianą wyżej nowelizację uopaipp trybu zatwierdzania tabel wynagrodzeń stosowanych w obrocie przez OZZ, brak jest w obecnym stanie prawnym właściwości Prezesa UOKiK do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy w zakresie zarzutów wskazanych zarówno w pkt. 1) jak i 2) sentencji decyzji.

Wobec powyższego, z uwagi na brzmienie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w związku z art. 80 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2000 r. nr 122, poz. 1319 z późn. zm.) oraz w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) organ zobowiązany był umorzyć powyższe postępowanie jako bezprzedmiotowe.

Ograniczenia konkurencji dopuszczone na podstawie innych ustaw

Zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2000 r., nr 122, poz. 1319 z późn. zm.) przepisów ww. ustawy nie stosuje się do ograniczeń konkurencji dopuszczonych na podstawie odrębnych ustaw. Identyczną normę zawiera również art. 3 obecnie obowiązującej ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.). Z ustanowionej w tym przepisie zasady wynika, że przepisy ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* „znajdują zastosowanie do wszystkich rynków (...), chyba że ustawa szczególna wyłącza w sposób generalny zastosowanie przepisów [o ochronie konkurencji i konsumentów] lub nakazuje zachowania, które z punktu widzenia [tych] przepisów należałoby uznać za praktyki ograniczające konkurencję”⁸. Należy też wskazać, że w dotychczasowym orzecznictwie przyjęto również, że za praktykę ograniczającą konkurencję nie będzie mogła być uznana taka działalność przedsiębiorcy, która wynika z nakazu organu władzy publicznej⁹, a także działania przedsiębiorcy podejmowane w warunkach, w którym obowiązujące go przepisy prawa ograniczają funkcjonowanie mechanizmu rynkowego, nie pozostawiając przedsiębiorcy autonomii woli w zakresie kształtowania własnych zachowań rynkowych (zostawiając mu tylko ograniczony margines swobody działania)¹⁰.

Należy zarazem zauważyć, że odnośnie do zastosowania art. 3 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* w sprawach, których dotyczy niniejsze postępowanie, tj. narzucania nadmiernie wygórowanych stawek wynagrodzeń i uciążliwych warunków umów licencyjnych przez OZZ, uwzględnić należy stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym wyczerpująca regulacja

⁸ Wyrok SN z dnia 19 października 2006 r. (III SK 15/06), OSNP 2007/21-22/337.

⁹ Wyrok SN z dnia 25 maja 2004 r. (III SK 48/04), OSNP 2005/10/151.

¹⁰ Wyrok SN z dnia 3 marca 2010 r. (III SK 37/09), LEX nr 585837.

ustalania (w drodze administracyjnej) wynagrodzenia za korzystanie z utworów lub artystycznych wykonań objętych zbiorowym zarządzaniem oraz sędowo-administracyjnej drogi rozstrzygnięcia legalności decyzji w tych sprawach dokonana w uopaipp, uzasadnia wniosek, że przepisy tej ustawy w tym właśnie zakresie dopuszczają ograniczenie konkurencji, o którym mowa w art. 3 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*.¹¹ Zdaniem Prezesa Urzędu, w odniesieniu do rozpatrywanej sprawy powyższe wywody oznaczają, że jeżeli przepis odrębnej ustawy określa w sposób wyczerpujący sposób ustalania wynagrodzenia należnego od użytkowników praw autorskich (jeśli przewiduje wyczerpującą regulację ustalania wynagrodzenia za korzystanie z utworów lub artystycznych wykonań objętych zbiorowym zarządzaniem), to wyłączone zostają kompetencje Prezesa UOKiK do oceny, w oparciu o przepisy ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, czy takie wynagrodzenie jest nadmiernie wygórowane lub stanowi przejaw narzucania uciążliwych warunków umów licencyjnych.

W związku z tym należy, zdaniem Prezesa Urzędu, przyjąć, że obowiązujące przepisy Nuopaipp stanowią wyczerpującą regulację ustalania wynagrodzenia za korzystanie z utworów, przyznając w tym zakresie kompetencję Komisji Prawa Autorskiego oraz – w przypadku braku zgody ze strony któregoś z uczestników postępowania przed KPA – sądu. Oznacza to, w konsekwencji, że przepisy prawa autorskiego dopuszczają ograniczenie konkurencji, o którym mowa w art. 3 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, a tym samym wyłączają kompetencję organu antymonopolowego do orzekania w sprawie stawek wynagrodzeń autorskich stosowanych przez OZZ. W związku z tym należy uznać, że Prezes UOKiK nie ma kompetencji do badania wynagrodzenia pobieranego przez OZZ od użytkowników praw autorskich w zakresie ich ewentualnego nadmiernego wygórowania lub narzucania uciążliwych warunków umów licencyjnych. Zgodnie z wolą ustawodawcy, w wyniku nowelizacji uopaipp, przywrócony został bowiem model kontroli wysokości stawek pobieranych przez OZZ, który został ponadto pozbawiony wad modelu kontroli tych stawek przewidzianego w uznanym za niekonstytucyjny art. 108 ust. 3 uopaipp.

Model kontroli nad wysokością stawek wynagrodzeń autorskich obowiązujący w Polsce

Należy wskazać, że w różnych krajach mogą obowiązywać różne modele kontroli nad wysokością stawek pobieranych przez OZZ za korzystanie z utworów. Wśród nich wyróżnia się cztery podstawowe rozwiązania: **i/** model konkurencji OZZ, **ii/** model kontroli stawek za pomocą instrumentów prawa konkurencji, **iii/** model zatwierdzania pośredniego, **iv/** model

¹¹ Wyrok SN z dnia 2 kwietnia 2009 r. (III SK 19/08), LEX nr 580522.

zatwierdzania bezpośredniego.¹² Przy czym model kontroli stawek za pomocą instrumentów prawa konkurencji jest rozwiązaniem, w ramach którego przewiduje się rolę organu antymonopolowego jako organu kontrolującego stawki wynagrodzeń autorskich. W ramach takiego systemu organ antymonopolowy może badać, czy stosowane w obrocie przez OZZ warunki umów nie są uciążliwe lub powodujące niezasadne różnicowanie sytuacji poszczególnych kategorii użytkowników, a także, czy stawki opłat stosowane przez OZZ nie są nadmiernie wygórowane. Podkreśla się, że organy ochrony konkurencji nie są wyposażone w instrumenty pozwalające na ukształtowanie optymalnej wysokości stawek wynagrodzeń. W ramach kontroli antymonopolowej możliwe jest jedynie usunięcie stawek rażąco wysokich, nie ma natomiast instrumentów pozwalających na wyeliminowanie stawek zbyt wysokich, które jednak nie są wygórowane w sposób rażący. Dodatkowym problemem jest również fakt, że w kontekście monopolu OZZ, brak jest dla organu antymonopolowego właściwego punktu odniesienia dla próby ustalenia odpowiedniej ceny rynkowej, jaka byłaby stosowana w warunkach konkurencji, ponieważ na relevantnym rynku konkurencja nigdy nie działała (najczęściej nie tylko w kraju, ale także za granicą).¹³

Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej ograniczenia modelu kontroli stawek wynagrodzeń autorskich za pomocą prawa konkurencji, ustawodawca zdecydował jednak o oparciu systemu ustalania wysokości stawek wynagrodzeń pobieranych przez OZZ na modelu zatwierdzania bezpośredniego tych stawek, który przewidywał już art. 108 ust. 3 uopaipp, uchylony przez TK z uwagi na wady czyniące ten przepis niekonstytucyjnym. Istotą takiego modelu jest istnienie po stronie OZZ obowiązku przedstawienia stawki (np. w formie tabeli wynagrodzeń), które muszą zostać zaakceptowane przez odpowiedni organ władzy publicznej.

Ponadto istotne jest, aby na etapie zatwierdzania stworzone zostały mechanizmy pozwalające na aktywne uczestnictwo obu zainteresowanych grup podmiotów (organizacji i użytkowników). Warunek ten został spełniony w modelu przyjętym w Polsce. Model zatwierdzania bezpośredniego stawek wynagrodzeń pobieranych przez OZZ pozwala również dokonać koordynacji opłat pobieranych przez różne OZZ, z uwzględnieniem globalnego obciążenia dla użytkowników, czego nie zapewnia badanie stawek za pomocą prawa konkurencji. Na takim modelu oparte zostały założenia zmian w uopaipp, które weszły w życie i kształtują

¹² Założenia do nowelizacji przepisów o organizacjach zbiorowego zarządzania w zakresie wynikającym z uchylenia art. 108 ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych opracowane pod kierunkiem prof. dr. hab. Janusza Barty, prof. dr. hab. Ryszarda Markiewicza, prof. UJ dr. hab. Andrzeja Matlaka przez zespół w składzie: dr Marek Bukowski, dr Tomasz Targosz oraz Robert Tomczyk Sędzia Sądu Okręgowego w Krakowie, str. 11.

¹³ Ibid. str. 12.

obecnie sytuację polskich OZZ i użytkowników.¹⁴ Stworzona została wyczerpująca regulacja ustalania stawek wynagrodzenia za korzystanie z utworów, o której mowa w przywoływanym wyżej orzecznictwie Sądu Najwyższego. Regulacja ta przewiduje zasady zatwierdzania tabel przez KPA i – przy braku zgody ze strony uczestników postępowania przed KPA – sądu, wprowadza szczególny model oceny stawek wynagrodzeń autorskich i szczególne kryteria dokonywania tej oceny. Z tego względu, zdaniem Prezesa UOKiK, przyjąć należy, że Nuopaipp wprowadza ograniczenie konkurencji, o którym mowa w art. 3 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, wyłączając tym samym kompetencję Prezesa UOKiK do badania wysokości stosowanych przez OZZ stawek wynagrodzeń autorskich na podstawie instrumentów prawa konkurencji.

Za zasadnością stanowiska o wyłączeniu kompetencji Prezesa UOKiK do badania wysokości stosowanych przez OZZ stawek wynagrodzeń przemawiają następujące okoliczności:

- ustanowienie w Nupaipp administracyjnych i sądowych organów kontroli wysokości stawek wynagrodzeń;
- obowiązek zgłaszania przez OZZ tabel wynagrodzeń do zatwierdzenia przez te organy;
- udział w postępowaniu w sprawie zatwierdzenia tabel wynagrodzeń szerokiego grona uczestników, w tym użytkowników praw autorskich;
- ukształtowanie charakteru Komisji Prawa Autorskiego jako wyspecjalizowanego, eksperckiego organu kontroli wysokości stawek wynagrodzeń autorskich;
- kwestia przedmiotu oceny w postępowaniu antymonopolowym i w postępowaniu uregulowanym w Nupaipp;
- sformułowanie w Nupaipp szczególnych kryteriów oceny wysokości stawek wynagrodzeń autorskich;
- zakres administracyjno-sądowego trybu zatwierdzania tabel wynagrodzeń.

Administracyjne i sądowe organy kontroli wysokości stawek wynagrodzeń

Specjalistycznym organem powołanym do kontroli wysokości stawek stosowanych przez OZZ jest Komisja Prawa Autorskiego, która w sprawach tabel wynagrodzeń działa jako organ władzy publicznej¹⁵. Tryb powołania i skład organu sprawia, że KPA zapewnia udział w postępowaniu o zatwierdzenie wysokości stawek udział zarówno OZZ jak i użytkownikom

¹⁴ Ibid. str. 13.

¹⁵ E. Traple, komentarz do art. 110(11) [w:] J. Barta, R. Markiewicz (red.) Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz, LEX 2011. KPA została też określona specyficznym organem administracji państwowej, zob. P. Żerański, Płaszczyzna arbitrażowo-mediacyjna w postępowaniach o zatwierdzenie tabel, sporach związanych z ich stosowaniem i sporach związanych z zawarciem umów o reemisję w prawie autorskim, PUG 2012/4, s. 34.

praw autorskich. Należy podkreślić, że orzekając o wysokości wynagrodzenia KPA nie rozstrzyga indywidualnych sporów poszczególnych użytkowników z organizacjami zarządzającymi prawami autorskimi. Rozstrzygnięcie wydane przez KPA posiada walor rozstrzygnięcia generalnego. Jednym z kryteriów, które KPA jest zobowiązana wziąć pod uwagę jest uzasadniony interes społeczny. Stawki określone w zatwierdzonych tabelach wynagrodzeń stosuje się w umowach, których stroną jest OZZ. Postanowienia umowne określające wynagrodzenie mniej korzystne dla twórców oraz uprawnionych z tytułu praw pokrewnych, niż wynikałoby to z zatwierdzonych tabel wynagrodzeń, są nieważne, a ich miejsce zajmują odpowiednie postanowienia tych tabel (art. 110¹⁶ Nuopaipp).

System ustalania wysokości wynagrodzeń autorskich przewiduje jednocześnie możliwość sądowej weryfikacji orzeczeń wydawanych przez KPA. Uczestnik niezadowolony z orzeczenia Komisji może złożyć, w terminie 14 dni od dnia doręczenia mu orzeczenia z uzasadnieniem, wniosek o zatwierdzenie albo odmowę zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń, w całości albo w części, przez sąd (art. 110¹⁴ ust. 1 Nuopaipp). W sytuacji złożenia ww. wniosku, orzeczenie o zatwierdzeniu tabeli wynagrodzeń należeć będzie do sądu. Jednocześnie należy podkreślić, że właściwy sąd orzeka o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń, w całości albo w części, biorąc pod uwagę te same kryteria, które obowiązują przy orzekaniu przez KPA (art. 110²³). Ustawa przewiduje również wskazanie jednego, właściwego sądu dla rozpatrywania spraw związanych z zatwierdzaniem tabel wynagrodzeń (art. 110²⁰). Jako sąd właściwy został wskazany Sąd Okręgowy w Poznaniu.

Jako istotny element systemu należy również wskazać uprawnienie, dzięki któremu, w przypadku istotnej zmiany okoliczności stanowiących podstawę orzeczenia w sprawie zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń, każdy z uczestników postępowania, może złożyć do KPA wniosek o zmianę zatwierdzonej tabeli wynagrodzeń. Do postępowania w sprawie zmiany zatwierdzonej tabeli wynagrodzeń stosuje się przepisy dotyczące zatwierdzania tabel wynagrodzeń (art. 110¹⁵ Nuopaipp). Istnieje ponadto mechanizm, dzięki któremu rozwiązywać można konflikty wynikłe na tle stosowania zatwierdzonych tabel wynagrodzeń. Takie spory mogą być rozpatrywane w drodze dobrowolnego postępowania mediacyjnego pomiędzy stronami (art. 110¹⁸ Nuopaipp).

Powyższy system, w którym powołano specjalistyczny organ do ustalania wysokości wynagrodzeń autorskich oraz przewidziano możliwość sądowej weryfikacji rozstrzygnięć tego organu, spełnia więc warunek kompletności. Wyczerpująca administracyjno – sądowa droga ustalania wysokości wynagrodzeń pobieranych przez OZZ stanowi element, który

w powoływanym wyżej orzecznictwie. Sąd Najwyższy uznał za ograniczenie konkurencji, o którym mowa w art. 3 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, a więc za okoliczność wykluczającą właściwość Prezes UOKiK w tym zakresie.

Obowiązek zgłaszania tabel wynagrodzeń do zatwierdzenia

Istotnym elementem, który wziąć należało pod uwagę w niniejszej sprawie, jest fakt, że obowiązująca obecnie prawno-autorska regulacja zatwierdzania stawek wynagrodzeń autorskich, wprowadziła po stronie OZZ obowiązek przedłożenia KPA do zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń za korzystanie z utworów zawierającej stawki wynagrodzeń autorskich z tytułu reemisji utworów, w tym w sieciach kablowych. Zgodnie z art. 110¹² ust. 2 Nuopaipp OZZ (a więc również ZAiKS) są obowiązane do przedłożenia KPA do zatwierdzenia tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych w przypadkach, o których mowa w art. 21 ust. 1 i 21, art. 21¹ ust. 1 i art. 70 ust. 21 Nuopaipp, oraz na polu eksploatacji odtwarzanie. Obowiązkiem złożenia wniosku o zatwierdzenie objęta jest więc również tabela wynagrodzeń zawierająca stawki za reemisję utworów, w tym w sieciach kablowych. Zarazem wprowadzona została sankcja za niewypełnienie powyższego obowiązku w postaci możliwości cofnięcia zezwolenia na zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi.

Oznacza to, że w obowiązującym stanie prawnym określanie przez OZZ wysokości stawek wynagrodzeń nie wynika z decyzji rynkowych, tylko jest podporządkowane orzeczeniom wskazanych w Nuopaipp organów władzy (KPA lub również sądu). Projektując wysokości stawek wynagrodzeń, OZZ muszą uwzględniać kryteria wskazane w Nuopaipp oraz to, że również na podstawie kryteriów z tej ustawy tabele wynagrodzeń zawierające te stawki będą oceniane przez KPA. Co istotne, w przypadku stawek wynagrodzeń za korzystanie z utworów w sposób, który jest przedmiotem zarzutów rozpatrywanych w niniejszej sprawie, jest rzeczą nieuniknioną ocena przez KPA (lub również sąd) wysokości stawek wynagrodzeń autorskich stosowanych przez daną OZZ i w konsekwencji zatwierdzenie tych stawek na takim poziomie, którego wysokość zostanie ustalona z uwzględnieniem kryteriów szczególnych, wynikających z przepisów Nuopaipp. Zgodnie bowiem z obowiązującymi przepisami OZZ mają obowiązek przedłożenia KPA do zatwierdzenia tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów w przypadkach, których dotyczy niniejsza sprawa, tj. wynagrodzeń z tytułu reemisji utworów w sieciach kablowych (art. 21¹ ust. 1 Nuopaipp).

Zarazem należy wskazać, że w niniejszej sprawie ustalono, że ZAiKS zapoczątkował postępowanie w sprawie zatwierdzenia tabeli stawek wynagrodzeń autorskich za reemisję utworów. Oznacza to, że właściwa wysokość wynagrodzeń ZAiKS z tytułu reemisji utworów

w sieciach kablowych, zgodnie z przewidzianym w Nuopaipp trybem postępowania, zostanie ustalona w drodze administracyjno-sądowej (przez KPA lub przez sąd – jeżeli uczestnicy postępowania przed KPA niezadowoleni z jej orzeczenia złożą stosowny wniosek w trybie art. 110¹³ ust. 4 Nuopaipp). Jednocześnie, zapoczątkowanie postępowania oznacza, że orzeczenie w sprawie oceny wysokości wynagrodzeń ZAiKS z tytułu reemisji utworów w sieciach kablowych zostanie ostatecznie wydane przez organ wskazany w Nuopaipp, tak więc ustalone zostanie wynagrodzenie uwzględniające również uzasadnione interesy użytkowników. Nie jest więc, z punktu widzenia ochrony interesów użytkowników, uzasadnione dokonywanie przez Prezesa UOKiK oceny wysokości stawek wynagrodzeń stosowanych przez ZAiKS w świetle przepisów prawa konkurencji. Jak wskazano poniżej, z uwagi na przesłanki, którymi powinny kierować się organy tj. zgodnie z art. 110¹³ Nuopaipp m.in. zebrany w sprawie materiał dowodowy, stanowiska uczestników postępowania, a także uzasadniony interes społeczny, administracyjno – sądowa kontrola tabel wynagrodzeń nieść może ze sobą również badanie przez KPA stawek wynagrodzeń stosowanych przez konkretną OZZ również przed złożeniem wniosku o zatwierdzenie tabeli. Stawki określonych wynagrodzeń obowiązujące przed złożeniem wniosku o zatwierdzenie tabeli mogą być bowiem przedmiotem oceny KPA jako punkt odniesienia dla ustalenia aktualnie właściwych stawek wynagrodzeń wynikających z zaproponowanej przez OZZ tabeli. Historyczna i porównawcza ocena pełni bowiem znaczącą rolę w procesie ustalania właściwej stawki globalnego obciążenia użytkowników praw autorskich, jak również – w konsekwencji – ustalonych na tej podstawie wysokości konkretnych stawek wynagrodzeń danej organizacji. Wobec wszystkich tych okoliczności uznać należy, że orzekanie przez organ antymonopolowy w kwestii wysokości stawek wynagrodzeń autorskich ZAiKS stanowiłoby *de facto* dublowanie oceny tych stawek przez różne organy władzy, stawiając pod znakiem zapytania sens prawnoautorskiej regulacji stawek wynagrodzeń autorskich¹⁶ i rodząc wątpliwości co do zgodności takiej sytuacji z zasadami państwa prawa¹⁷. Wobec nieuniknioności dokonania oceny stawek wynagrodzeń autorskich przez wyspecjalizowany organ (KPA lub sąd), orzekanie w takim przypadku w przedmiocie tych stawek przez Prezesa UOKiK w każdym przypadku rodziłoby potencjalny konflikt (sprzeczność) orzeczeń wydanych przez KPA (sąd) oraz przez Prezesa UOKiK. Organy te, oceniając stawki wynagrodzeń autorskich OZZ, mogłyby bowiem dojść do innych wniosków co do adekwatnej wysokości tych wynagrodzeń – czemu sprzyjać mogłoby w szczególności to, że organy wskazane w Nuopaipp (KPA i sąd) i organ antymonopolowy uwzględniają w swoich ocenach kryteria, które nie są identyczne.

¹⁶ A. Stawicki (w:) A. Stawicki, E. Stawicki (red.) Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2009, s. 81.

¹⁷ Wyrok Sądu Antymonopolowego z 20 maja 2002 r. (XVII Ama 92/01).

Udział w postępowaniu w sprawie zatwierdzenia tabel wynagrodzeń szerokiego grona uczestników, w tym użytkowników praw autorskich

Kolejną okolicznością wskazującą, że na podstawie przepisów Nupaipp ustanowiono ograniczenie konkurencji wyłączające właściwość organu antymonopolowego w kwestii oceny stawek wynagrodzeń autorskich, stanowią uregulowania wprowadzające udział szerokiego grona uczestników rynku obrotu prawami autorskimi w prowadzonym na podstawie Nupaipp postępowaniu w sprawie zatwierdzenia tabel wynagrodzeń autorskich i umożliwiające im wpływanie na postępowanie w tej sprawie. Oznacza to, że regulacja prawno-autorska wymaga, by wysokości stawek wynagrodzeń autorskich ukształtowane były w trybie publicznoprawnym tak, by uwzględniało to w możliwe najszerszym stopniu interesy i punkty widzenia wszystkich podmiotów mogących być zainteresowanymi w ostatecznym ukształtowaniu wysokości stawek wynagrodzeń pobieranych przez OZZ.

Powyższe realizuje się, po pierwsze, w drodze powoływania przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego arbitrów Komisji Prawa Autorskiego spośród kandydatów przedstawianych przez przedstawicieli różnych kategorii podmiotów uczestniczących w obrocie prawami, w tym użytkowników praw. I tak, zgodnie z art. 110² ust. 3 Nuopaipp, kandydatów na arbitrów KPA przedstawiają: 1) organizacje zbiorowego zarządzania; 2) stowarzyszenia twórców, artystów wykonawców i producentów; 3) organizacje zrzeszające podmioty korzystające z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych; 4) organizacje radiowe i telewizyjne.

Zarazem, w myśl przepisu art. 110¹¹ Nuopaipp, w sprawach o zatwierdzenie tabel wynagrodzeń autorskich, pięcioosobowy skład KPA wyznaczany jest w sposób, który ma zagwarantować rozstrzygnięcie danej sprawy w postępowaniu przez arbitrów wskazanych przez każdą z grup podmiotów uprawnionych do przedstawiania kandydatów na arbitrów (tj. grup wymienionych w art. 110² ust. 3 Nuopaipp). Przewodniczący Komisji Prawa Autorskiego wyznacza bowiem z listy arbitrów dwóch arbitrów przedstawionych przez podmioty wymienione w art. 110² ust. 3 pkt 1 i 2 Nuopaipp (tj. przedstawicieli OZZ oraz twórców) oraz dwóch arbitrów przedstawionych przez podmioty wymienione w art. 110² ust. 3 pkt 3 i 4 Nuopaipp (przedstawicieli użytkowników praw). Następnie, arbitrzy wyznaczeni zgodnie z powyższym, wybierają na przewodniczącego zespołu orzekającego arbitra z listy arbitrów KPA, bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej trzech arbitrów.

Ponadto należy zauważyć, iż na mocy aktualnie obowiązującej ustawy *o prawie autorskim i prawach pokrewnych* zagwarantowany został udział w postępowaniu prowadzony przed KPA w sprawie zatwierdzenia tabel wynagrodzeń szerokiemu gronu uczestników, obejmującemu nie tylko OZZ, która przedstawiła do zatwierdzenia stawki wynagrodzeń, ale również podmioty mogące być zainteresowane w ukształtowaniu wysokości stawek tych wynagrodzeń. Zgodnie z przepisem art. 110¹² ust. 6 Nuopaipp, uczestnikami takiego postępowania, obok wnioskodawcy, mogą być bowiem również: - inne organizacje zbiorowego zarządzania, które w udzielonym im zezwoleniu, mają wskazane pola eksploatacji, których dotyczą tabele wynagrodzeń, jeżeli złożą wniosek o udział w tym postępowaniu oraz - organizacje zrzeszające podmioty korzystające z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych, których działalność obejmuje pola eksploatacji wynikające z tabel wynagrodzeń, jeżeli złożą wniosek o udział w tym postępowaniu.

Oznacza to, zdaniem Prezesa UOKiK, iż ustawodawca nowelizując system ochrony praw autorskich w Polsce dążył do takiego ukształtowania procedur zatwierdzania tabel wynagrodzeń autorskich, aby zapewnić aktywny w nich udział wszystkim podmiotom uczestniczącym w obrocie prawami autorskimi na rynku (wszystkim podmiotom zainteresowanym w ukształtowaniu wysokości stawek wynagrodzeń autorskich pobieranych przez OZZ). Z jednej strony arbitrzy wybrani spośród kandydatów przedstawianych przez te podmioty mają zatem bezpośredni wpływ na orzeczenia wydawane w tych sprawach, na skutek ich powołania w skład zespołów orzekających KPA, a z drugiej strony, same te podmioty mogą aktywnie uczestniczyć w konkretnych postępowaniach, co zwiększa ich wpływ na treść zapadłych orzeczeń. Zgodnie z przepisem art. 110¹⁴ Nuopaipp mają one ponadto legitymację czynną do występowania do sądu powszechnego z wnioskiem o zatwierdzenie albo odmowę zatwierdzenia tabel w kształcie przyjętym lub zaproponowanym przez KPA po przeprowadzeniu stosownego postępowania. Oznacza to zatem, iż podmiotom tym przyznano pełnię praw procesowych gwarantujących wpływ na kształt ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawach o zatwierdzenie tabel wynagrodzeń autorskich. Wskazać zarazem należy, że Prezes UOKiK, działający na podstawie ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, nie może zapewnić udziału w wydawaniu stosownego orzeczenia w przedmiocie oceny wysokości stawek wynagrodzeń autorskich (decyzji w przedmiocie stosowania lub niestosowania praktyki narzucania nadmiernie wygórowanych stawek wynagrodzeń autorskich) przedstawicielom tak szerokiego grona podmiotów, które mogłyby być zainteresowane w ukształtowaniu wysokości stawek tych wynagrodzeń, jak to zapewnia prawo autorskie (art. 110² ust. 3 Nuopaipp).

Ponadto, ustawa *o ochronie konkurencji i konsumentów* nie przewiduje możliwości automatycznego dopuszczenia do udziału w konkretnym postępowaniu antymonopolowym wszelkich podmiotów wymienionych w art. 110¹² ust. 6 Nuopaipp, tj. innych niż strona postępowania organizacji zbiorowego zarządzania, które w udzielonym im zezwoleniu, mają wskazane pola eksploatacji, których dotyczą przedmiotowe tabele wynagrodzeń oraz organizacje zrzeszające podmioty korzystające z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych, których działalność obejmuje pola eksploatacji wynikające z tabel wynagrodzeń.

Oznacza to zatem, zdaniem Prezesa UOKiK, iż dalsze prowadzenie przedmiotowego postępowania antymonopolowego w niniejszej sprawie mogłoby prowadzić do orzeczenia o wysokości stawek wynagrodzeń autorskich z pominięciem ustawowych gwarancji podmiotowych oceny tych stawek określonych w znowelizowanej ustawie *o prawie autorskim i prawach pokrewnych*.

Ukształtowanie charakteru Komisji Prawa Autorskiego jako wyspecjalizowanego, eksperckiego organu kontroli wysokości stawek wynagrodzeń autorskich

W uzasadnieniu uznania przez Prezesa UOKiK, że regulacja prawno-autorska wyłącza jego właściwość w sprawach stawek wynagrodzeń autorskich stosowanych przez OZZ należy ponadto wskazać, że omawiana regulacja zapewnia, by skład organu władzy decydującego o stawkach wynagrodzeń autorskich (tj. KPA) obejmował osoby dysponujące wiedzą o rynku niezbędną do rozstrzygnięcia w kwestii stawek wynagrodzeń, a tym samym również gwarantował profesjonalizm wydawanych rozstrzygnięć i uwzględnienie w nich specyficznych uwarunkowań rynkowych obrotu prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi (zbiorowego zarządu tymi prawami).

Wyrazem tego jest zagwarantowanie, by analizy stawek wynagrodzeń określonych w tabelach wynagrodzeń autorskich dokonywały osoby posiadające „odpowiednią wiedzę oraz niezbędne doświadczenie zawodowe z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych”, czego znowelizowana upaipp w przepisie art. 110² ust. 4 wymaga od kandydatów na arbitrów KPA orzekających w zakresie wysokości stawek wynagrodzeń autorskich. Ponadto wskazać należy na wynikający z przepisów Nupaipp udział w wydawaniu stosownego orzeczenia w przedmiocie oceny wysokości stawek wynagrodzeń autorskich osób wybieranych spośród kandydatów przedstawianych nie tylko OZZ, ale również przez inne podmioty mogące być zainteresowane w ukształtowaniu wysokości stawek tych wynagrodzeń, określone w art. 110² ust. 3 Nuopaipp (tj. twórców i użytkowników praw autorskich).

Zdaniem Prezesa UOKiK, takie ukształtowanie składu KPA jest wyrazem uznania przez ustawodawcę, że specyfika zbiorowego zarządu prawami wymaga, by ocena stawek opłat stosowanych przez OZZ była – w interesie publicznym – oceniana i kształtowana przez organ władzy wyspecjalizowany w tym zakresie, który w prowadzonym przez siebie postępowaniu będzie nadto niejako z urzędu mógł dysponować wiedzą specjalistyczną na temat kształtowania stawek wynagrodzeń autorskich, przez fakt, iż sami członkowie tego organu są powoływani spośród osób dysponujących taką wiedzą oraz niezbędnym doświadczeniem zawodowym.

Kwestia przedmiotu oceny w postępowaniu antymonopolowym i w postępowaniu regulowanym przez Nupaiip

Jak zostało wskazane powyżej, stawki określonych wynagrodzeń stosowane przez daną OZZ przed złożeniem wniosku o zatwierdzenie tabeli mogą być przedmiotem oceny KPA w toku postępowania o zatwierdzenie tabel wynagrodzeń (stosowanych przez tę konkretną lub inną OZZ). Stanowią one mogą bowiem punkt odniesienia dla ustalenia aktualnie właściwych stawek wynagrodzeń wynikających z zaproponowanej przez daną OZZ tabeli. Ponadto, jak wynika ze stanu faktycznego ustalonego przez Prezesa UOKiK, będąca w toku procedury zatwierdzającej przez KPA wspólna tabela ZAiKS i SFP dotycząca wynagrodzeń autorskich z tytułu reemisji utworów w sieciach kablowych, zawiera stawki wynagrodzeń za korzystanie z praw autorskich w zakresie tych samych pól eksploatacji, których dotyczy wnioski OZTM rozpatrywany w ramach niniejszego postępowania antymonopolowego. Podkreślenia przy tym wymaga, że stawki wynagrodzeń za ww. świadczenia ZAiKS są kwestionowane jako nadmierne wygórowane przez Wnioskodawcę, który jest gospodarzem niniejszego postępowania antymonopolowego, a w konsekwencji zakres stawianych przez niego zarzutów determinuje przedmiot badania i oceny dokonywanych w ramach postępowania antymonopolowego przez Prezesa UOKiK. Organ antymonopolowy nie może dowolnie zmienić zakresu przedmiotowego postępowania.

Należy zauważyć zatem, iż przedmiot oceny obydwu postępowań (prowadzonego przez Prezesa UOKiK i przez KPA) pokrywa się, gdyż oba dotyczą oceny stawek wynagrodzeń za wykorzystanie utworów w zakresie reemisji kablowej, a ustalenie wysokości adekwatnych wynagrodzeń autorskich z tego tytułu w toku postępowania przed KPA jest ponadto determinowane wysokością tych stawek obowiązującą aktualnie, tj. kwestionowaną przez Wnioskodawcę w niniejszym postępowaniu antymonopolowym.

Dalsze prowadzenie niniejszego postępowania przez Prezesa UOKiK prowadziłyby zatem do podwójnej analizy oraz oceny wysokości stawek wynagrodzeń autorskich inkasowanych

przez ZAiKS za wykorzystanie utworów w zakresie reemisji kablowej, raz przez powołany do tego - wyspecjalizowany w zakresie regulacji prawno-autorskiej - organ jakim jest KPA, działający w ramach niezależnie ukształtowanej procedury ochrony praw autorskich, a w ramach procedury ukształtowanej zgodnie z przepisami ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* wtórnie przez organ antymonopolowy, który nie jest organem wyspecjalizowanym w zakresie oceny zasadności wysokości stawek wynagrodzeń za korzystanie z utworów.

Należy ponadto zauważyć, iż uczestnikami postępowania prowadzonego aktualnie przed KPA w sprawie zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń ZAiKS i SFP, mogą być podmioty spośród których znajdują się OZZ, związki przedsiębiorców i inne stowarzyszenia, których działalność ma związek z obrotem prawami autorskimi i których uczestnictwo w stosownym postępowaniu zostało zagwarantowane ustawowo. Prezes UOKiK nie dysponuje natomiast narzędziami prawnymi pozwalającymi ww. podmiotom na udział w postępowaniu antymonopolowym w niniejszej sprawie oraz wypowiedzenie się w zakresie zasadności ocenianych stawek wynagrodzeń autorskich ZAiKS. Tym bardziej też przepisy ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* nie przyznają tym podmiotom legitymacji do wnoszenia jakichkolwiek środków zaskarżenia od decyzji Prezesa UOKiK wydanej na skutek przeprowadzenia takiego postępowania antymonopolowego.

Postępowanie antymonopolowe nie zapewnia zatem, tak jak to ma miejsce w postępowaniu przed KPA na gruncie wskazywanego przepisu art. 110¹² ust. 6 Nuopaipp, wymienionym w tym przepisie podmiotom udziału w procesie oceny wysokości stawek wynagrodzeń autorskich ZAiKS. Nie przysługują także tym podmiotom żadne środki ochrony prawnej (w szczególności odwołanie od decyzji Prezesa UOKiK jako jedyny możliwy środek jej zaskarżenia), co w postępowaniu przed KPA jest gwarantowane na podstawie art. 110¹⁴ Nuopaipp. A zatem w wyniku orzeczenia Prezesa UOKiK możliwe byłoby ukształtowanie się poziomu stawek wynagrodzeń autorskich OZZ, który w postępowaniu regulowanym przepisami Nupaipp mógłby się ukształtować odmiennie – dzięki gwarantowanemu w przepisach Nupaipp udziałowi w postępowaniu szerokiego grona uczestników zainteresowanych w ukształtowaniu wysokości stawek wynagrodzeń autorskich i konieczności uwzględnienia ich stanowisk przez KPA (lub sąd).

Szczególne kryteria oceny wysokości stawek wynagrodzeń autorskich w Nupaipp.

O tym, że prawno-autorska regulacja zatwierdzania stawek wynagrodzeń autorskich stosowanych przez OZZ zapewnia uwzględnienie szczególnego charakteru rynku obrotu

prawami autorskimi świadczy też przyjęcie w Nupaipp szczególnych kryteriów oceny tych stawek wynagrodzeń.

Jak wynika z ustalonej przez Prezesa UOKiK regulacji prawnej systemu ochrony praw autorskich w Polsce, wydając orzeczenie w przedmiocie zatwierdzenia tabel wynagrodzeń twórców, zespół orzekający KPA w postępowaniu dotyczącym zatwierdzenia tabel wynagrodzeń autorskich bierze pod uwagę kryteria, których nie przewidują przepisy o ochronie konkurencji w zakresie praktyk ograniczających konkurencję. Zgodnie z przepisem art. 110¹³ ust. 5 Nuopaipp, zespół orzekający KPA bierze bowiem pod uwagę m.in.:

- 1) charakter i zakres korzystania z utworów,
- 2) kwotę ogólnego obciążenia podmiotów korzystających z utworów na rzecz wszystkich organizacji zbiorowego zarządzania z tytułu korzystania z praw autorskich na danym polu eksploatacji,
- 3) stanowiska uczestników postępowania oraz
- 4) uzasadniony interes społeczny.

Ustawodawca uznał tym samym, że właściwe określenie stawek wynagrodzeń autorskich musi uwzględniać wymienione wyżej czynniki łącznie.

Mając powyższe na względzie, zwrócić należy szczegółowo uwagę na zakres i charakter wymienionych wyżej kryteriów, które (niewylącznie) wziąć musi pod uwagę zespół orzekający KPA oceniając wysokość stawek wynagrodzenia autorskiego. Podobnych zważań nie mógłby dokonać Prezes UOKiK orzekając w sprawie wysokości stawek wynagrodzeń na podstawie przepisów o zakazie praktyk ograniczających konkurencję polegających na narzucaniu cen nadmiernie wygórowanych. Prezes UOKiK dokonując oceny wysokości stosowanych przez przedsiębiorców stawek opłat powinien tymczasem opierać się na przepisach ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, a te nie uwzględniają ww. kryteriów oceny zawartych w Nupaipp, w szczególności takich jak „kwota ogólnego obciążenia podmiotów korzystających z utworów na rzecz wszystkich organizacji zbiorowego zarządzania z tytułu korzystania z praw autorskich na danym polu eksploatacji”. Prezes UOKiK nie jest zatem uprawniony do oceny, jakie ogólne obciążenia podmiotów korzystających z utworów na rzecz wszystkich OZZ byłoby właściwe, a jakie nie i jak powinno to wpływać na ocenę stawek wynagrodzeń autorskich, które są kwestionowane przez Wnioskodawcę w postępowaniu antymonopolowym.

Ponadto wskazać należy także, że w sprawie oceny kryteriów wynikających z Nupaipp można by ewentualnie rozważać powołanie się na opinię biegłego, skoro Prezes UOKiK jako

organ właściwy w zakresie ochrony konkurencji nie jest organem wyspecjalizowanym w zakresie regulacji prawno-autorskiej. Oceniając zatem charakter i zakres korzystania z utworów oraz biorąc pod uwagę kwotę ogólnego obciążenia podmiotów korzystających z utworów na rzecz wszystkich organizacji zbiorowego zarządzania z tytułu korzystania z praw autorskich na danym polu eksploatacji, w ramach konkretnych postępowań antymonopolowych, organ antymonopolowy musiałby zatem korzystać z wiedzy na temat praw autorskich, której nie posiada z urzędu. Wiedza ta jest zatem dla organu antymonopolowego wiedzą specjalistyczną a w konsekwencji konieczność jej uwzględnienia w postępowaniu antymonopolowym musiałaby prowadzić do powołania dowodu z opinii biegłego z zakresu funkcjonowania organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi oraz charakteru przedmiotowych utworów.

Należy zauważyć, iż postępowaniem wymagającym wiedzy specjalistycznej z zakresu uwarunkowań prawno-autorskich jest niniejsze postępowanie antymonopolowe w sprawie podejrzenia nadużywania przez ZAiKS pozycji dominującej na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, poprzez 1) narzucanie nieuczciwych, rażąco wygórowanych opłat, uciążliwych warunków umów licencyjnych, które przynoszą ZAiKS niezasadne korzyści oraz 2) stosowanie groźby bezprawnej polegającej na zapowiedzi wypowiedzenia członkom OZTM umów licencyjnych w przypadku odmowy akceptacji narzuconych przez ZAiKS uciążliwych warunków umów. Oznacza to, iż Prezes UOKiK realizując w przedmiotowej sprawie dyrektywę wyjaśnienia wszelkich okoliczności sprawy, w zakresie uwarunkowań rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi powinien zasięgnąć opinii biegłego w stosownym zakresie. Podkreślenia wymaga, iż przedmiot powyższego postępowania w zakresie oceny nieuczciwości i rażącego wygórowania opłat zawartych w umowach licencyjnych proponowanych przez ZAiKS, wymaga przede wszystkim przeprowadzenia analizy kosztów prowadzenia działalności przez ZAiKS, porównania stawek pobieranych przez ZAiKS ze stawkami pobieranymi przez inne organizacje zbiorowego zarządzania w Polsce oraz w miarę możliwości również w innych krajach. Sporządzenie stosownej analizy, która jest niezbędna do prawidłowej i rzetelnej oceny stawek wynagrodzeń autorskich stosowanych przez ZAiKS, wymaga wiadomości specjalnych, których nie posiada organ antymonopolowy.

Wskazać należy jednak, iż przeprowadzenie takiego dowodu byłoby niezgodne z przepisami ustawy o *prawie autorskim i prawach pokrewnych* oraz prowadziłoby do obejścia przepisów o dowodzie z opinii biegłego.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, iż z uwagi na wąską specjalizację prawno-autorską przeprowadzając omawiany dowód Prezes UOKiK zmuszony byłby zwrócić się o stosowną opinię do osób, które pełnią rolę arbitrów Komisji Prawa Autorskiego.

Organ antymonopolowy przeprowadziłby zatem dowód z opinii biegłego będącego członkiem innego kolegiального organu władzy działającego tak jak organ administracji publicznej, uprawnionego do władczego rozstrzygnięcia w zakresie przyznanych mu kompetencji¹⁸, będącego ponadto – według założeń ustawodawcy – niezależnym ciałem eksperckim, powoływanym przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i wyspecjalizowanym w zakresie orzekania o takich jak przedmiotowa sprawach (co zostało wykazane wyżej). Zarazem takie orzeczenie mogłoby stanowić obejście reguły przyjętej w Nupaipp, że wysokość stawek autorskich zatwierdzana jest przez arbitrow KPA działających kolegialnie, w składach pięcioosobowych (art. 110¹¹ ust. 1 Nuopaipp).

Należy wskazać, iż w toku prowadzenia przedmiotowego postępowania Prezes UOKiK podjął działania zmierzające do wyboru osoby biegłego w dziedzinie funkcjonowania organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, o czym poinformował strony postępowania. Prezes UOKiK, zwrócił się również do stron postępowania o przedstawienie stanowiska, co do liczby biegłych i wyboru ich osoby. Zaznaczenia wymaga, iż obowiązek wysłuchania przez Prezesa UOKiK stron odnośnie do liczby biegłych i ich wyboru, przed powołaniem dowodu z opinii biegłego, wynika z przepisu art. 49 ust. 1 Ustawy.

W odpowiedzi na wezwanie, co do powyższych kwestii, Wnioskodawca wskazał na osobę [informacje utajnione – pkt 2 załącznika] jako biegłego, który powinien złożyć opinię w niniejszej sprawie. Jak wynika z wiedzy Prezesa UOKiK, [informacje utajnione – pkt 3 załącznika] pełni obecnie rolę arbitra Komisji Prawa Autorskiego.

Ponadto, wskazać należy, iż okoliczności, co do których organ antymonopolowy musiałby zaczerpnąć wiedzy specjalistycznej, tj. przeprowadzić dowód z opinii biegłego, zgodnie z przepisami Nuopaipp, powinny być wzięte pod uwagę przez organ wyspecjalizowany w zakresie regulacji prawno-autorskich tj. zespół orzekający KPA, jako jego zważenia prawne. Organ ten powinien bowiem ustalić samodzielnie adekwatność zaproponowanych w tabeli stawek na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, nie korzystając przy tym z pomocy podmiotów zewnętrznych, w tym opinii biegłego. Oznacza to, zdaniem Prezesa UOKiK, iż przeprowadzając dowód z opinii biegłego na okoliczność funkcjonowania organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, organ ten przekazałby *de facto* ustalenie zasadności stosowanych przez ZAiKS stawek wynagrodzeń autorskich w ręce podmiotu nie będącego organem. Kwestia, która należy do zważen prawnych jednego organu (wyspecjalizowanej w zakresie praw autorskich KPA) w toku postępowania przed innym organem (Prezes UOKiK)

¹⁸ Pogląd wyrażony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2010 r., sygn akt: III CZP 1/10 oraz w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 stycznia 2004 r., sygn akt: SK 40/04.

znalazłaby się w zakresie ustaleń faktycznych, co mogłoby oznaczać nieuprawnione przeprowadzenie dowodu na okoliczność, która powinna zostać ustalona przez organ administracji publicznej samodzielnie.

Orzekanie zatem w sprawie stosowanych przez OZZ stawek wynagrodzeń autorskich w postępowaniu antymonopolowym nie uwzględniałoby zatem wymogów wynikających ze wskazanego powyżej przepisu art. 110¹³ Nuopaipp.

Zakres administracyjno – sądowego trybu zatwierdzania tabel wynagrodzeń

Wskazać należy, że brak właściwości Prezesa UOKiK do rozpatrywania niniejszej sprawy jest niezależny od istnienia w chwili wydawania niniejszej decyzji, prawomocnej, zatwierdzonej tabeli wynagrodzeń autorskich. Postępowanie o zatwierdzenie tabeli wynagrodzeń za reemisję utworów zainicjowane przez ZAiKS znajduje się na etapie postępowania przed KPA. Tabele uzyskają ostatecznie walor prawomocności (a zarazem swoistą semiimperatywną skuteczność, o której mowa w art. 110¹⁶ ust. 2 Nuopaipp) po orzeczeniu tego organu oraz wyczerpaniu przysługującej w sprawie drogi sądowej. W postępowaniu tym zapewniony jest jednocześnie udział użytkowników, którzy złożyli odpowiedni wniosek. Niezależnie od długości trwania postępowania przed KPA oraz przed sądem, wydanie w tym czasie decyzji przez Prezesa UOKiK, w przedmiocie wysokości stawek wynagrodzeń twórców stosowanych przez ZAiKS, należy uznać za niedopuszczalne. Taka decyzja, w przedmiocie stawki wynagrodzenia za korzystanie z utworów na tym samym polu eksploatacji jak sprawa rozpatrywana przez organy powołane do zatwierdzania tabel wynagrodzeń, mogłaby być bowiem sprzeczna z późniejszym orzeczeniem KPA lub orzeczeniem sądowym zatwierdzającym bądź odmawiającym zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń stosowanej przez ZAiKS. Na marginesie dodać należy, że brak właściwości Prezesa UOKiK do orzekania w oparciu o przepisy ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* w przedmiocie wysokości wynagrodzeń autorskich w obecnym stanie prawnym (tj. wobec wprowadzenia w Nuopaipp administracyjno-sądowego trybu ustalania i zatwierdzenia tabel wynagrodzeń autorskich), nie jest również zależny od faktu złożenia przez odpowiednią OZZ wniosku o zatwierdzenie tabeli zawierającej stawki w tej samej wysokości jak stawki będące przedmiotem postępowania przed Prezesem UOKiK. Wskazać bowiem należy, że rozstrzygając na podstawie Nuopaipp w sprawie zatwierdzenia tabel wynagrodzeń ani KPA, ani sąd (w przypadku drugiego etapu zatwierdzania tabel) nie są związane wysokością stawek zawartych we wniosku OZZ. Przeciwnie, zespół orzekający KPA zatwierdza albo odmawia zatwierdzenia tabeli wynagrodzeń, w całości albo w części. W zakresie, w którym odmówił jej zatwierdzenia, przedstawia natomiast na piśmie propozycje zmian w przedłożonej do zatwierdzenia tabeli

wynagrodzeń, wraz z ich uzasadnieniem (art. 110¹³ ust. 4 Nuopaipp). Z przedłożonych propozycji zmian wynikać mogą stawki wynagrodzenia takie same jak stawki badane w postępowaniu antymonopolowym przez Prezesa UOKiK, wyższe lub niższe od nich. Przy uznaniu kompetencji organu antymonopolowego do orzekania w sprawie wysokości stawek, możliwa byłaby sytuacja, w której Prezes UOKiK wydałby decyzję uznającą stawkę wynagrodzenia za przejaw nadużywania pozycji dominującej przez OZZ, a następnie KPA lub sąd zatwierdziłby tabelę w wysokości zakwestionowanej wcześniej przez organ antymonopolowy. Taka sytuacja stwarzałaby niebezpieczeństwo wydania w sprawie sprzecznych ze sobą orzeczeń, co jest nie do pogodzenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego wyrażoną w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie, wprowadzając kompleksowy i wyczerpujący system ustalania wynagrodzeń autorskim, ustawodawca zdecydował, że organem właściwym do wydania rozstrzygnięcia w sprawie jest KPA. Przyjęcie takiego rozwiązania wyklucza więc w zakresie badania stawek wynagrodzeń stosowanych przez OZZ kompetencję Prezesa UOKiK i jednocześnie zapewnia niezbędną ochronę użytkownikom praw autorskich.

Powyższego ryzyka w zakresie wydania w sprawie sprzecznych ze sobą orzeczeń, nie można wyeliminować w inny sposób, niż poprzez uznanie, że wobec powołania przez ustawodawcę organów uprawnionych do zatwierdzania tabel wynagrodzeń, kompetencje Prezesa UOKiK są w tego typu sprawach wyłączone.

Niewątpliwym jest fakt, że wydając swoje orzeczenie KPA jest obowiązana wziąć pod uwagę interesy szerokiego grona uczestników rynku (OZZ, użytkowników) oraz uzasadniony interes społeczny, a więc zbadać też musi czy stosowane dotychczas, przed złożeniem wniosku do KPA przez OZZ stawki wynagrodzeń były odpowiednie. Obowiązek ten będzie aktualny również w przypadku złożenia przez OZZ wniosku o zatwierdzenie tabeli wynagrodzeń zawierającej stawki inne niż stosowane przez tą OZZ przed wejściem w życie przepisów powołujących KPA w obecnym kształcie. KPA nie może bowiem wydać orzeczenia, które nie brałoby pod uwagę sytuacji dotychczas panującej na rynku, gdyż oznaczałoby to pominięcie interesu użytkowników i uzasadnionego interesu społecznego.

Podsumowując powyższy wywód, należy podkreślić, że w związku z wprowadzeniem przez ustawodawcę modelu bezpośredniego zatwierdzania wynagrodzeń autorskich wykluczona została kompetencja do orzekania przez Prezesa UOKiK w zakresie oceny tych wynagrodzeń. Obowiązujący obecnie system zapewnia wystarczającą ochronę interesów użytkowników, którzy poszukiwać mogli wcześniej ochrony również ze strony organu antymonopolowego. Ustawodawca zdecydował jednak, że to model bezpośredniego zatwierdzania wynagrodzeń

autorskich będzie najlepszą metodą ochrony interesów zarówno uprawnionych z praw autorski jak i użytkowników tych praw oraz uzasadnionego interesu społecznego.

Zatwierdzając tabele wynagrodzeń, KPA musi brać również pod uwagę wcześniej obowiązujące stawki, co oznacza, że w sposób pośredni oceni również, czy w przeszłości stosowane były stawki nieuzasadnione. Jednocześnie kompetencja Prezesa UOKiK do orzekania w sprawie wysokości wynagrodzeń autorskich jest wykluczona, nawet w odniesieniu do stawek obowiązujących przed wejściem w życie przepisów przywracających Komisję Prawa Autorskiego m.in. ze względu na realne niebezpieczeństwo wydania przez dwa niezależne organy sprzecznych decyzji w odniesieniu do stawek wynagrodzeń autorskich za reemisję utworów.

Kwestia zarzutu groźby bezprawnej

Rozstrzygając niniejszą sprawę Prezes Urzędu uwzględnił, że zarzuty stawiane ZAiKS przez OZTM dotyczyły nie tylko narzucania nieuczciwych, rażąco wygórowanych opłat za wykorzystywania utworów w zakresie reemisji kablowej (pierwszy zarzut), ale również stosowania groźby bezprawnej polegającej na zapowiedzi wypowiedzenia członkom OZTM umów licencyjnych w przypadku odmowy akceptacji kwestionowanych przez OZTM warunków umów ZAiKS (zarzut drugi), przy czym z treści pism składanych przez OZTM w uzasadnieniu wszczęcia i prowadzenia postępowania w tej sprawie przez Prezesa UOKiK wynika, że sporne między ZAiKS a członkami OZTM warunki umów stanowiły te warunki, które określały nieuczciwe i rażąco wygórowane – zdaniem OZTM – opłaty za wykorzystywania utworów w zakresie reemisji kablowej.

Wskazać należy, że stosowanie przez przedsiębiorcę groźby bezprawnej względem kontrahenta lub kontrahentów stanowi nienazwaną praktykę nadużywania pozycji dominującej na rynku¹⁹. Przedsiębiorca mający pozycję dominującą może jej nadużywać poprzez zmuszanie kontrahentów za pomocą groźby bezprawnej do rozwiązania umowy lub do podejmowania zobowiązań, jakich w warunkach braku takiego zagrożenia nie podjęłyby.²⁰ Groźba bezprawna oznacza więc „zastosowanie środków niedozwolonej presji wobec kontrahenta w celu zmuszenia go do złożenia oświadczenia woli, w wyniku którego dochodzi do powstania, zmiany lub wygaśnięcia zobowiązań kontraktowych. Złożenie oświadczenia woli jest wówczas wymuszone na kontrahencie, pozostającym pod wpływem groźby wywołującej u niego obawę przed

¹⁹ M. Szydło, *Nadużywanie pozycji dominującej w prawie konkurencji*, Oficyna, 2010, pkt 4.8.

²⁰ Wyrok SN z dnia 20 czerwca 2006 r. (III SK 8/06), OSNP 2007/13-14/208. Por. również: wyrok SN z dnia 23 lutego 2006 r. (III SK 6/05), OSNP 2007, nr 5-6, poz. 86; wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 1 marca 1995 r. (XVII Amr 59/94); wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 19 listopada 1997 r. (XVII AmA 42/97).

grożącym niebezpieczeństwem”²¹. Przyjąć należy zarazem, że stosowanie groźby bezprawnej nie zawsze stanowi praktykę ograniczającą konkurencję, a tylko wówczas, gdy skutkuje lub ma prowadzić do ukształtowania relacji z kontrahentem dominanta w sposób antykonkurencyjny lub powodujący eksploatację tego kontrahenta.

Zarazem należy wskazać na brak podstaw do orzekania przez organ antymonopolowy w sprawie ww. zarzutu stosowania groźby bezprawnej przez ZAiKS. W uzasadnieniu należy wskazać na wykazany wyżej brak kompetencji do orzekania przez Prezesa UOKiK, w oparciu o przepisy ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, w sprawach opłat za wykorzystywania utworów w zakresie reemisji kablowej. Okoliczność ta bezpośrednio wpływa na możliwość orzekania również w sprawie zarzutu stosowania przez ZAiKS groźby bezprawnej – uniemożliwiając dokonanie oceny tego aspektu działań ZAiKS. Zważyć bowiem należało, że zarzucane stosowanie groźby bezprawnej dotyczyło relacji ZAiKS z kontrahentami tej OZZ (tj. członkami OZTM), którzy nie zgadzali się na wysokość kwestionowanych przez OZTM w niniejszym postępowaniu stawek opłat za wykorzystywania utworów w zakresie reemisji kablowej. Kwestionowane działania ZAiKS miały na celu skłonienie kontrahentów do zawarcia umów zawierających ww. stawki opłat. Prezes UOKiK nie może jednak – w świetle przedstawionego wyżej uzasadnienia – ocenić, czy ww. stawki opłat miały taki charakter antykonkurencyjny lub eksploatacyjny. Skoro więc nie jest możliwe orzeczenie przez Prezesa UOKiK w oparciu o przepisy ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, czy stosowanie ww. opłat przez ZAiKS stanowi praktykę ograniczającą konkurencję, tym bardziej nie jest możliwe orzeczenie, czy taką zakazaną praktykę stanowi stosowanie wobec kontrahentów groźby bezprawnej w celu wymuszenia zaakceptowania przez nich tych warunków umownych.

V. Umorzenie postępowania antymonopolowego

W niniejszej sprawie wykazano, że w związku z wprowadzeniem przez ustawodawcę w Nupaipp modelu bezpośredniego zatwierdzania wynagrodzeń autorskich wykluczona została w tym zakresie kompetencja do orzekania przez Prezesa UOKiK na podstawie przepisów ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* o zakazie nadużywania pozycji dominującej w sprawie nadmiernego wygórowania stawek wynagrodzenia autorskiego za reemisję utworów oraz narzucania tych stawek (w szczególności poprzez stosowanie groźby bezprawnej).

Wobec tego niniejsze postępowanie w sprawie podejrzenia naruszenia przez ZAiKS zakazu nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym należało umorzyć.

²¹ M. Szydło, *Nadużywanie pozycji dominującej w prawie konkurencji*, Oficyna, 2010, pkt 4.8.

W ustawie *o ochronie konkurencji i konsumentów* nie ma samodzielnej podstawy prawnej odnoszącej się do sposobu rozstrzygnięcia wówczas, gdy postawiony stronie postępowania zarzut nie został w trakcie tego postępowania potwierdzony. W związku z tym, mając na względzie, iż w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania przed Prezesem UOKiK stosuje się przepisy k.p.a., postępowanie w tej sprawie należało umorzyć²² zgodnie z art. 105 k.p.a. W świetle ust. 1 tego przepisu, gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

Od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwóch tygodni od daty doręczenia decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

*Z up. Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów*

Otrzymuje:

1. **r. pr. Jakub Woźny**
pełnomocnik
Ogólnopolskiego Związku
Technik Medialnych z siedzibą
w Łodzi
Kancelaria Prawna Media s.c.
ul. A. i W. Niegolewskich 19/1
60-233 Poznań

2. **r. pr. Michał Błeszyński**
pełnomocnik
Stowarzyszenia Autorów ZAiKS
Błeszyński i Partnerzy Radcowie Prawni
ul. Hanki Czaki 4 lok. 12
01-588 Warszawa

²² A. Jurkowska [w:] T. Skoczny, D. Miąsik, A. Jurkowska (red.) Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2009, s. 1316.